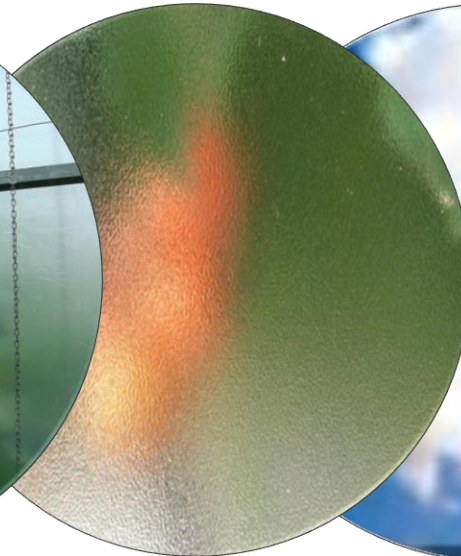

Technische ontwikkelingen op het gebied van daglicht(beïnvloeding)

Gert-Jan Swinkels

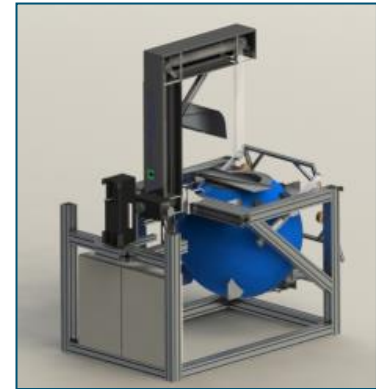
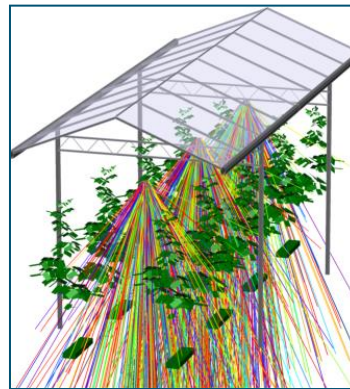
Wageningen UR Glastuinbouw

WAGENINGEN UR
For quality of life

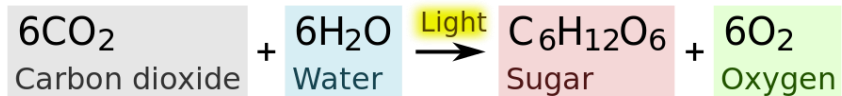
Inhoud

- Belang van daglicht
- Invloedsfactoren op daglicht
- Meten van licht (in de kas, materialen)
- Berekenen van licht(transmissie)
- Project “Winterlicht”

Belang van natuurlijk licht

- Fotosynthese

- 1% extra licht ~ 1% extra productie
- Zon = groeilicht + energie
- Transmissie kas bepalende factor

Waarom natuurlijk licht?

1 kg tomaat

Zonlicht: 90 mol PAR + 0.5 m³ gas

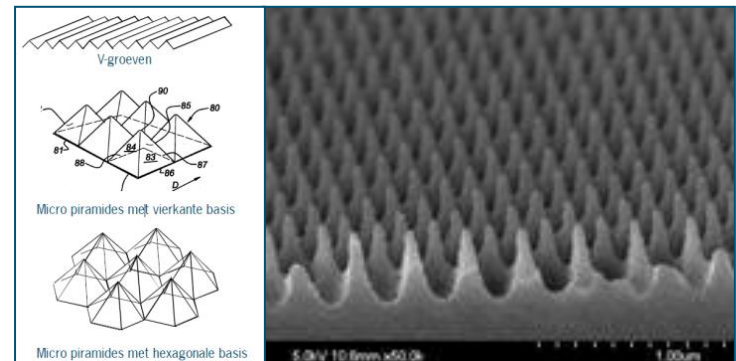
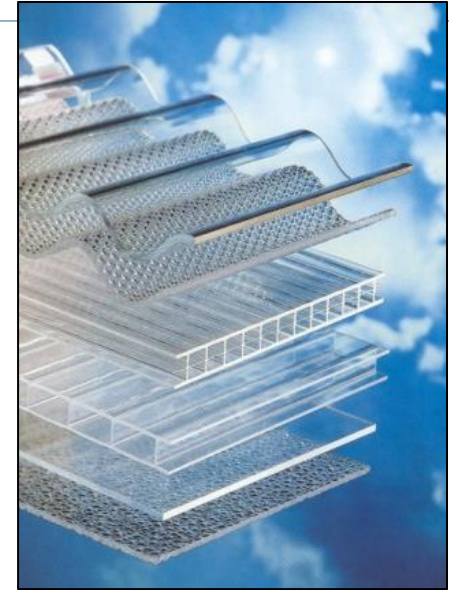
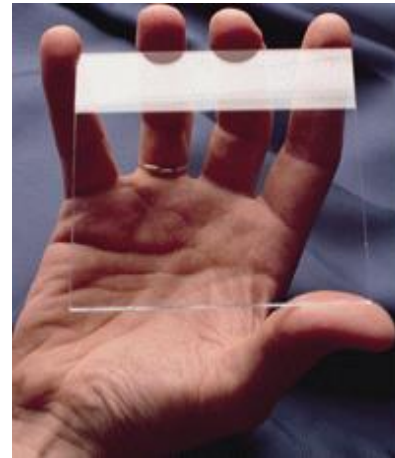
Assimilatiebelichting: 15 kWh = 3.75 m³ gas

Invloedsfactoren transmissie

Kasdek materiaal

- **Basismateriaal**
Standaard glas
Low iron glas
Kunststof (PC, PMMA)
Enkel, dubbellaags
- **AR coatings**
Single/multilayer coating
oppervlaktebehandeling
- **Diffuus**
structuren (groeven, piramides)
willekeurig (etsen, zandstralen)
macro, micro, nano
pigmenten

Diffuus materiaal

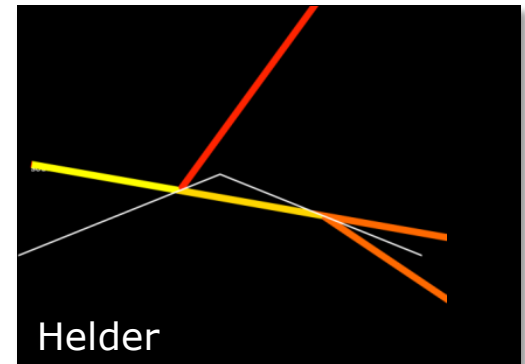
Voordelen:

- Betere lichtverdeling
- Lagere lichtpieken (minder foto-inhibitie)
- Milder microklimaat
- Hogere productie

Nadelen:

- Lagere transmissie → compenseren met coatings
- Gedeelte wordt naar de hemel toe verstrooid
  - Extra verlies
  - Afhankelijk van dakhelling

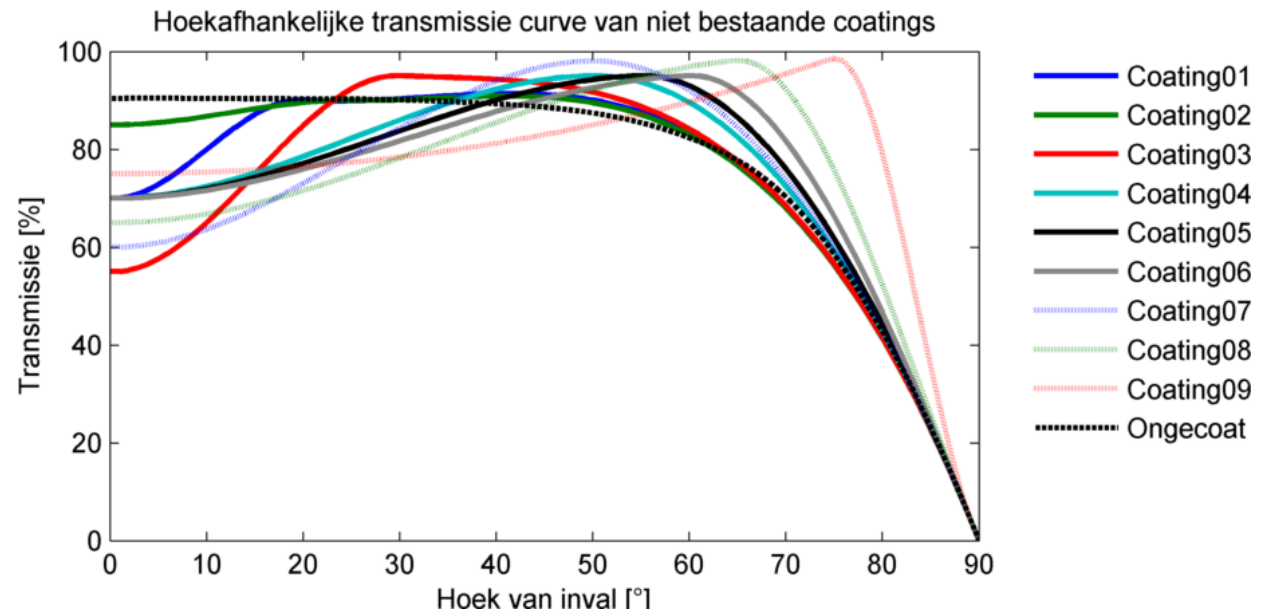

AR coatings

Eigenschappen:

- Algehele verhoging transmissie
- Specifieke hoekafhankelijke transmissie
- Hoge transmissie onder hoge hoeken van inval gunstig

AR coatings

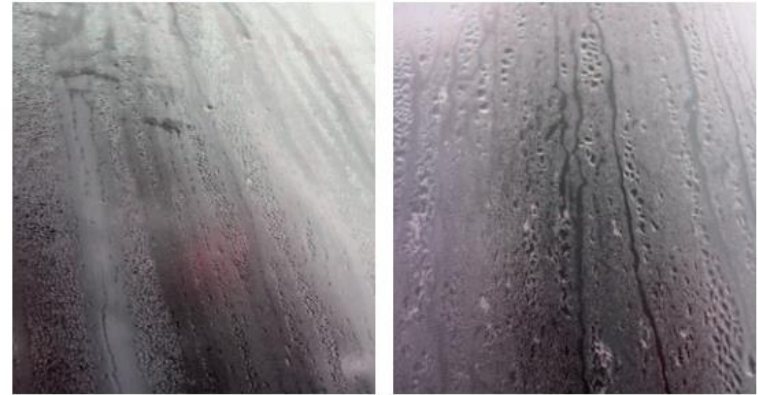
Resultaten van onderzoek:

- Bestaande coatings → tot 9% meer licht
- Genormaliseerde bestaande coatings → -4% tot +1%
- Virtuele coatings → 2 tot 3% meer licht, tot +7% in Januari

Condensatie

Condensatie op **helder** glas:

- Waterfilm: hogere transmissie (1 – 2%)
- Druppels: lagerdere transmissie (tot 8%)

Condensatie op **diffuus** glas:

- Sterk afhankelijk van oppervlaktestructuur / coating
- Sommige structuren worden helder
- Sommige structuren vormen waterfilm
- Nog onvoldoende bekend

Hydrofobe
AR coating

Kasconstructie en installaties

Kasconstructie

- Goot, nok, roeden, tralie
- Afmetingen
- Vorm
- Reflectiewaarde (kleur, oppervlaktestructuur)

www.bomgroep.nl

Installaties

- Scherminstallatie(s)
- Assimilatiebelichting
- Verneveling
- Warmtewisselaars

Meten van licht

Waarom:

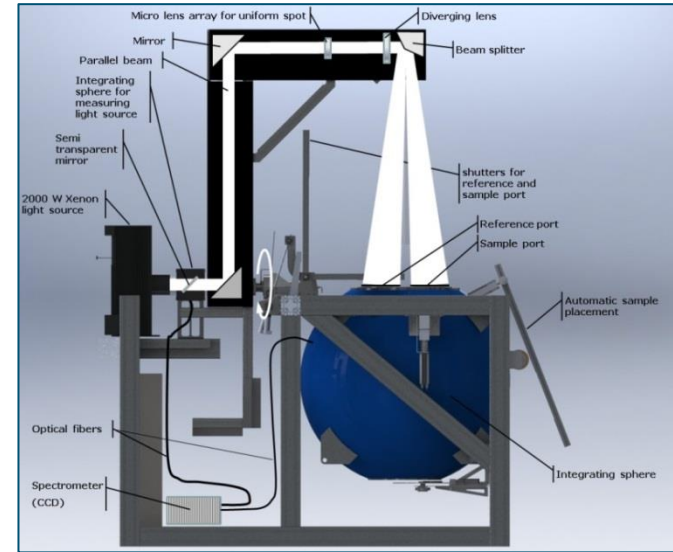
- Transmissie kasdek materiaal
- Transmissie kas
- Prestaties van belichting
- Lichtniveau in gewas
- Lichtuitstoot

Meten van (kasdek)materialen

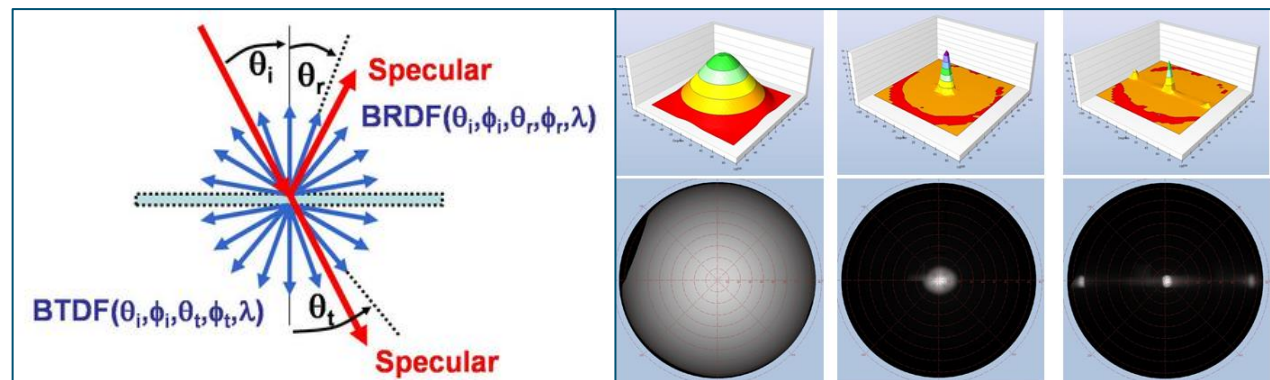
Lichttransmissie

- Geschikte apparatuur (diffuus)
- Hemisferisch
- Beschreven in een lichtmeetprotocol (TNO / WUR, PT/LNV project)

Lichtverstrooiing

- Haze
- F-scatter

Transmissie kas meten

Waarom

- Transmissie glas niet altijd representatief voor licht op gewasniveau
- Inclusief condensatie, vervuiling, kasconstructie en installaties

Hoe meten

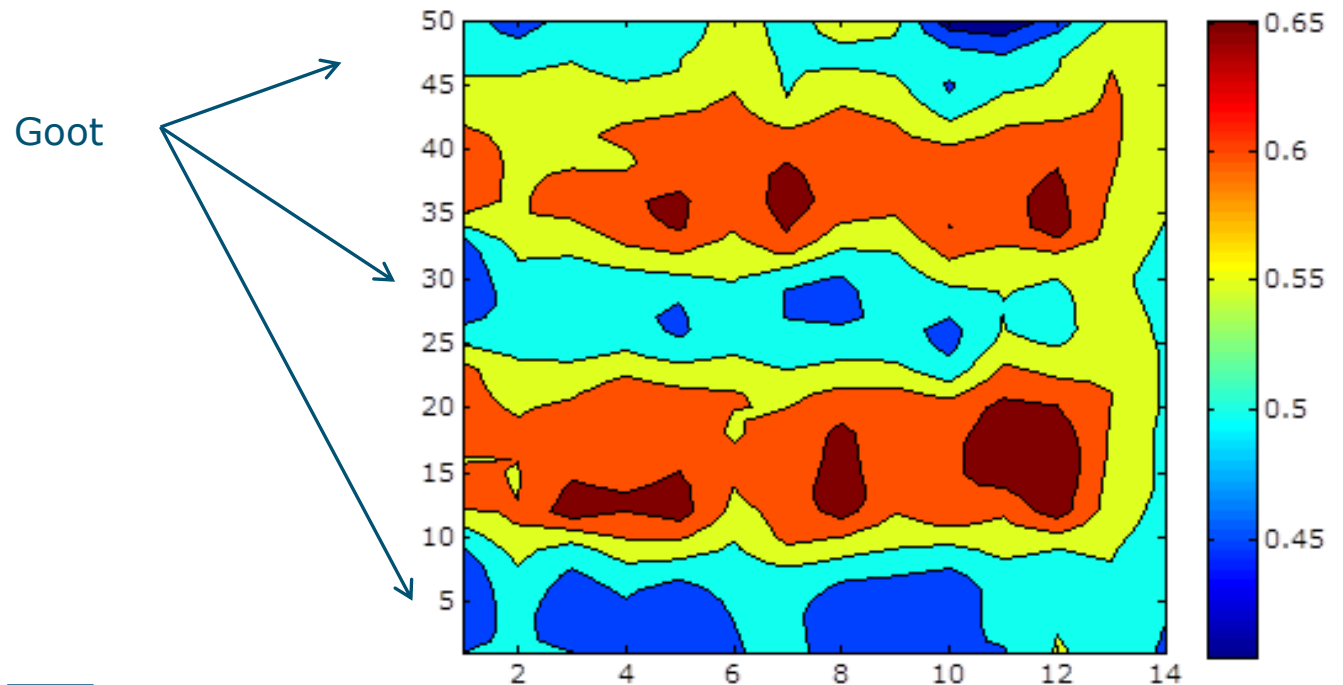
- Relatieve meting → gelijktijdig buiten meten
- Alleen bij bewolkt weer !!
- Vooraf calibreren
- Representatieve meting → volgens grid

Praktijkmetingen

Venlow energy kas Bleiswijk

- Lichttransmissie tussen 40 en 65%
- Grote verschillen tussen pad en gevel

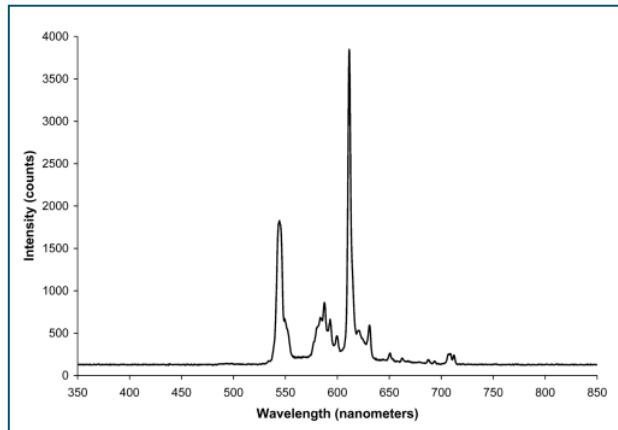

Meten van belichting (SON-T, LED)

Meten van lamp output:

- Enige juiste meting met integrerende bol
- Integratie van totale lichtuitstoot
- Calibratie met standaard lichtbron (absolute meting)
- Spectraal
- Relatie tussen elektriciteitsverbruik en μmol

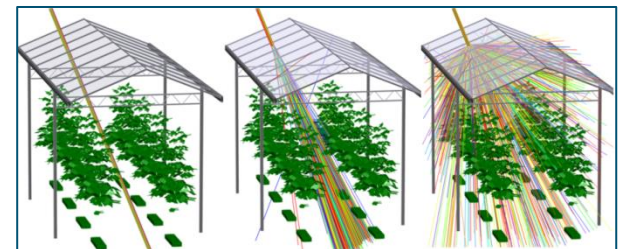
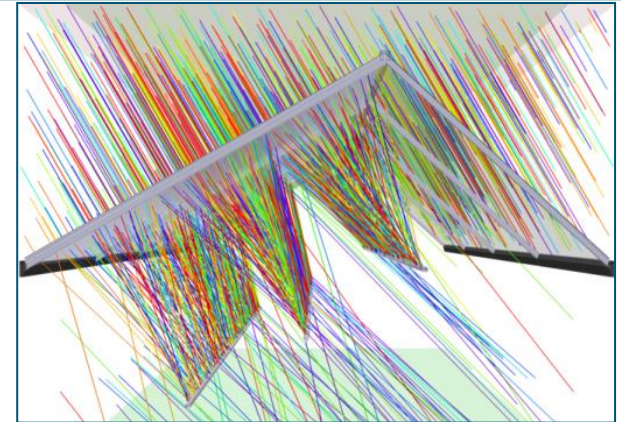
Berekenen in plaats van meten

Voordelen

- Gedefinieerde omstandigheden
- Geen randeffecten
- Individuele effecten zichtbaar (transmissie, verstrooiing, lichtniveau op elk blad)
- Jaarrond en momentaan
- Herhaalbaar
- Fictieve materialen en cases mogelijk
- Sneller en goedkoper

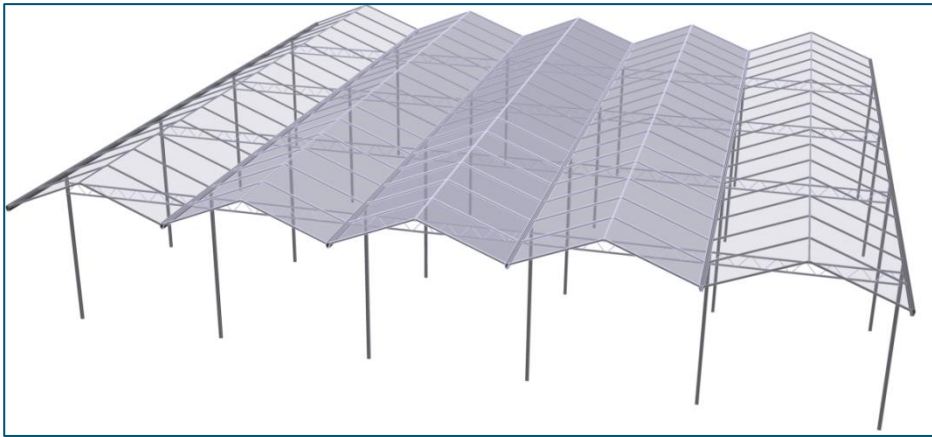
Nadelen

- Aannames voor een aantal processen (o.a. condensatie)
- Mogelijke invloedsfactoren/effecten niet in berekeningen

Simulatie: 3D modellen

- Kasconstructie (goot, roeden en nok), kasdek materiaal (helder, diffuus)
- Optische eigenschappen (transmissie, reflectie, absorptie, verstrooiing)
- Lichtbron definiëren (direct en diffuus zonlicht)
- Gewas

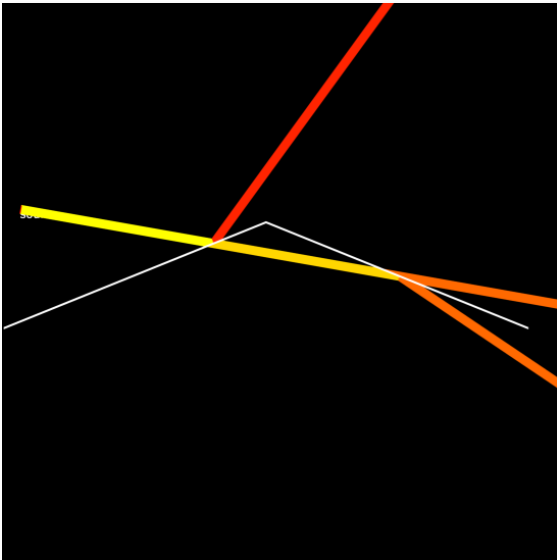

Simulatie: kasdek materiaal

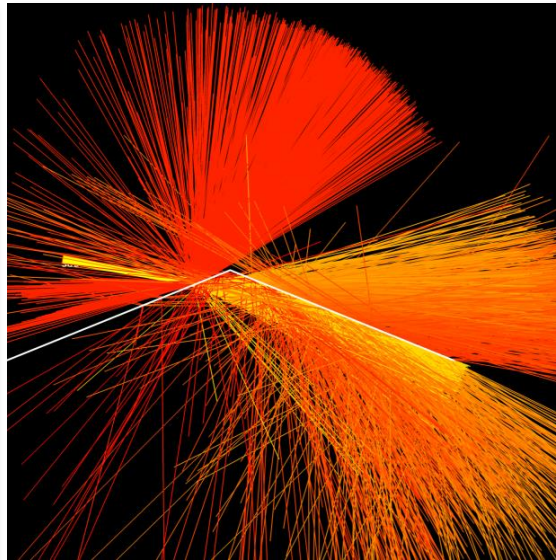
Optische eigenschappen

- reflectie / absorptie
- Lichtverstrooiing

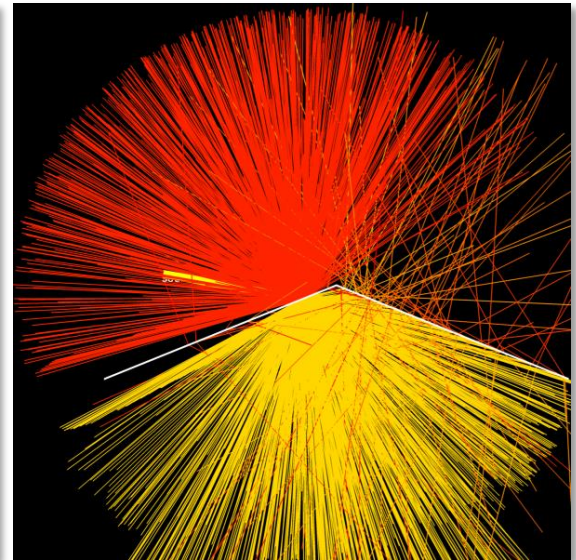
Helder

Diffuus (70% haze)

Lambertiaans

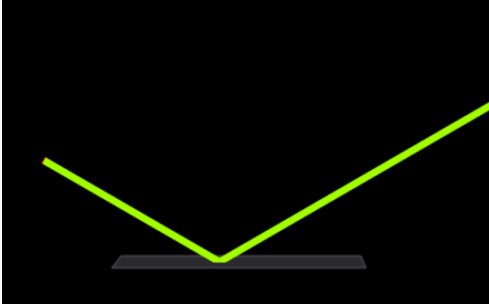

Simulatie: kasconstructie

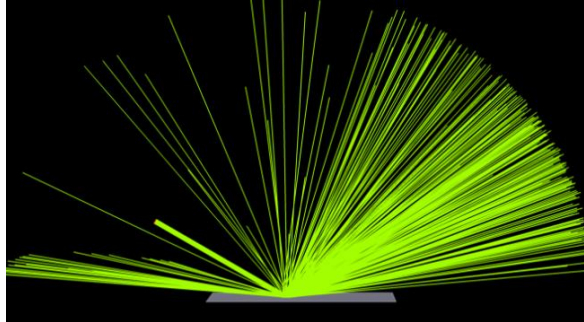
Optische eigenschappen

- reflectie / absorptie
- Lichtverstrooiing

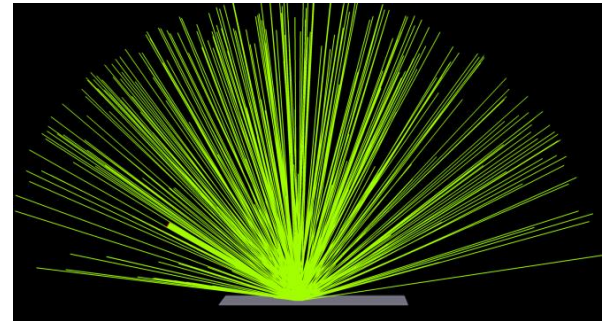
100% Spiegelend

Gedeeltelijk spiegelen

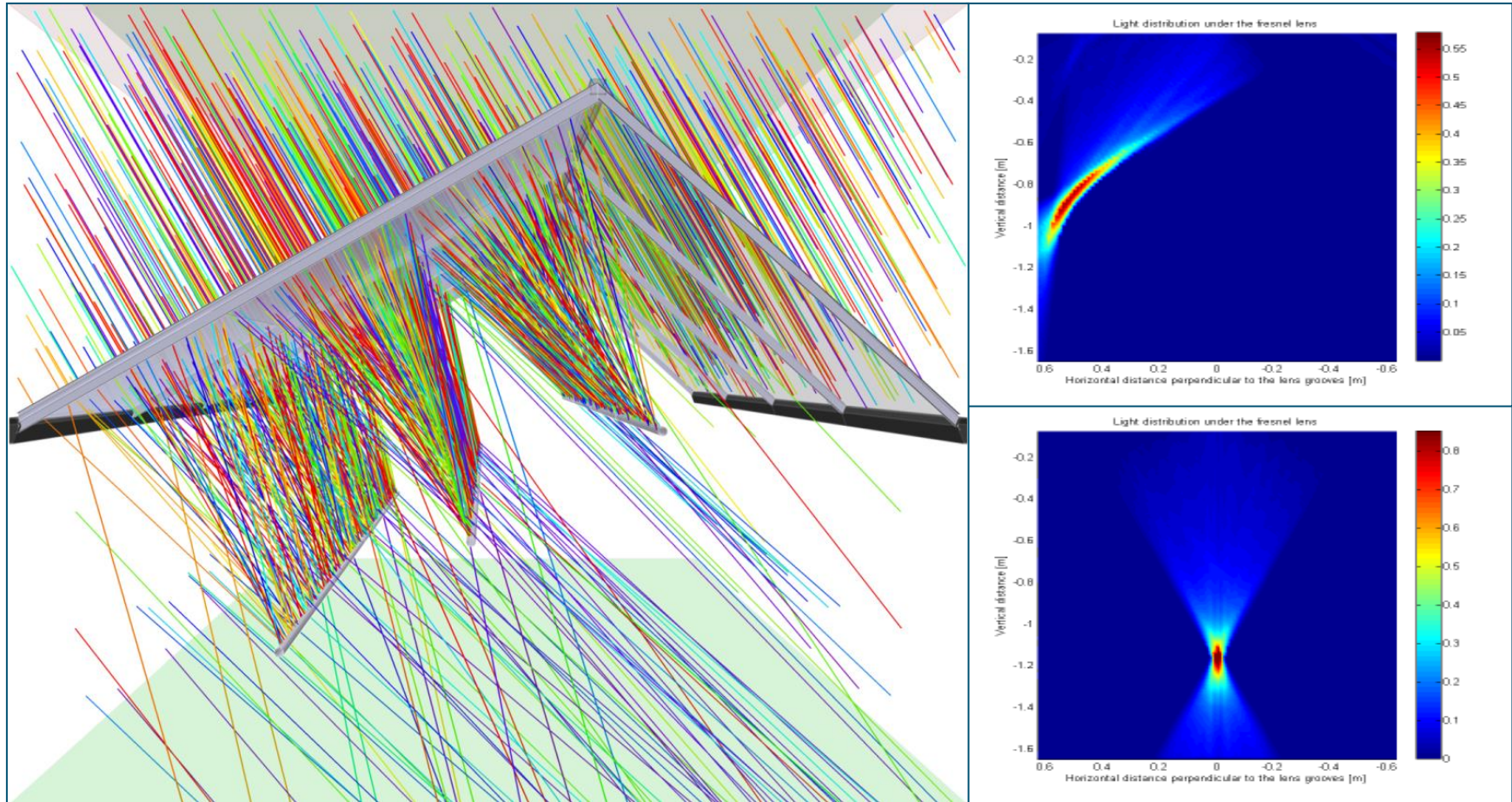

Lambertiaans

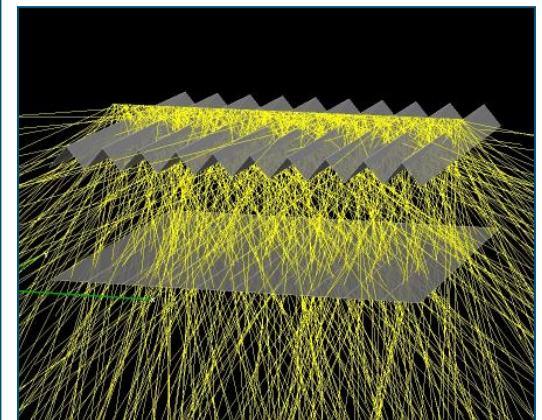
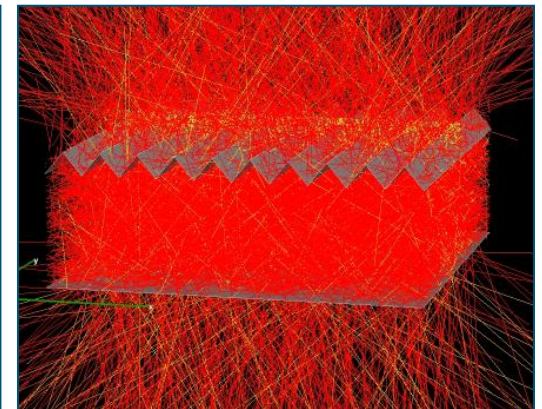
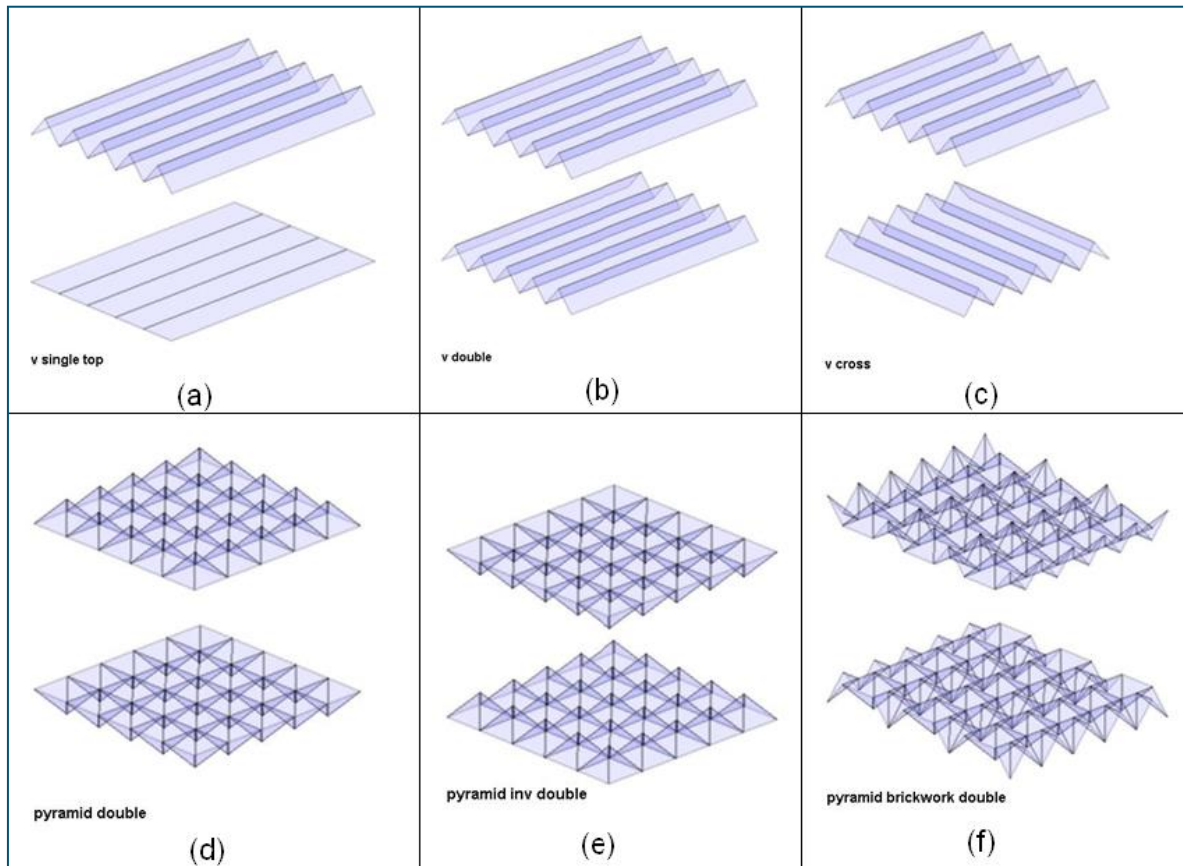

Toepassingen: Daglichtkas

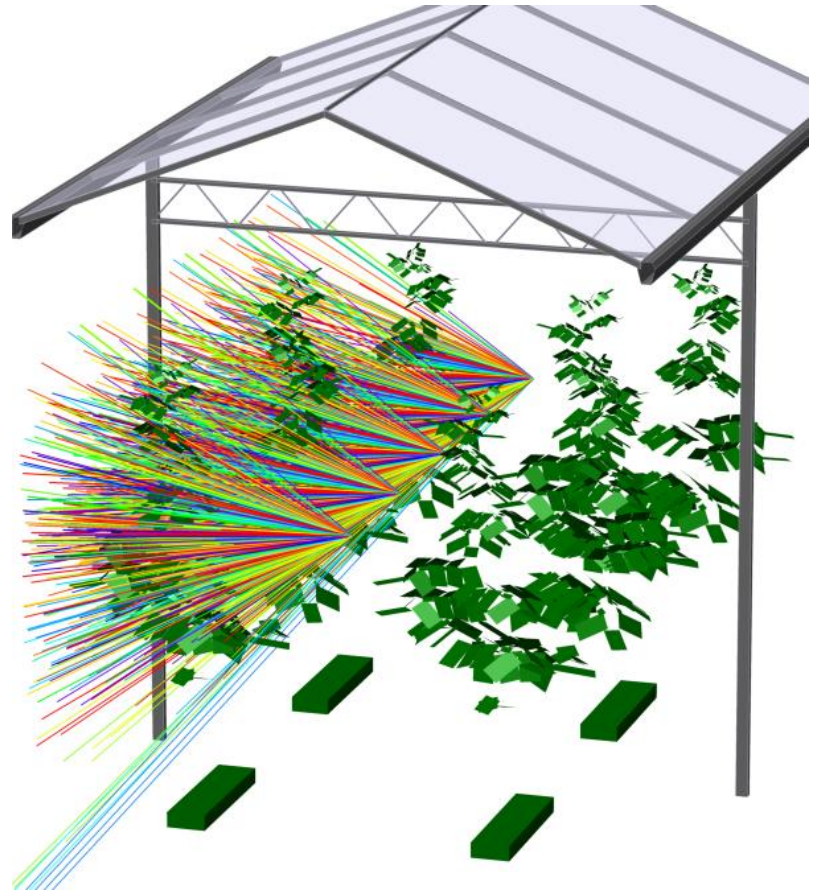
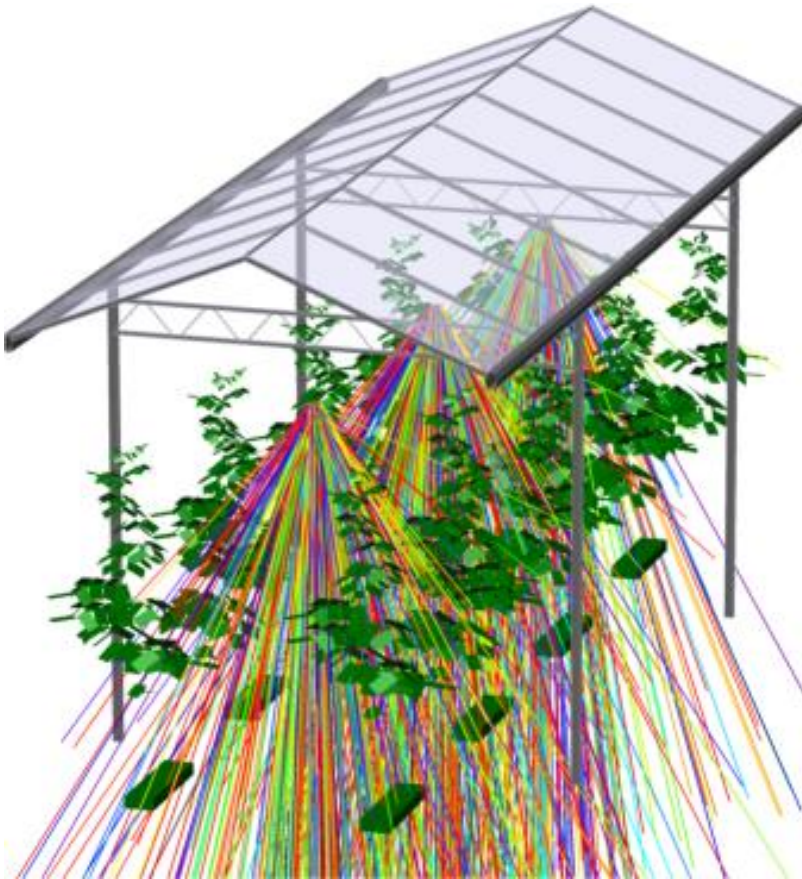

Toepassingen: Micro-v project

Toepassingen: effect (tussen)belichting

Project: Winterlicht

Doelstelling:

Verbetering lichttransmissie van de kas in de winter

- Meer natuurlijk licht
- Minder belichting, minder stoken

Onderzoek gedaan naar:

- Dakhelling, kasoriëntatie
- Asymmetrisch dek (zaagtand)
- Tunnelkas (hol/bol)
- Coatings (bestaand, virtueel)
- Constructie (standaard, poedercoating, spiegelend)
- Effecten van condensatie

Winterlichtkas: resultaten

	Okt-Apr [%]	Januari [%]
Referentie 23° Venlo, helder ongecoat glas	72	70
Venlo 23°, diffuus glas, spiegelende constructie	82 (+10)	81 (+11)
Zaagtand, diff., spiegelend constructie	85 (+13)	84 (+14)
Zaagtand, diff., poedercoating, AR-coating 1 (Them=87,Haze=77)	86 (+14)	85 (+15)
Zaagtand, diff., spiegelend, AR-coating 1 (Them=87,Haze=77)	89 (+17)	88 (+19)
Zaagtand, diff., spiegelend, AR-coating 2 (Them=92,Haze=20)	91 (+19)	90 (+20)

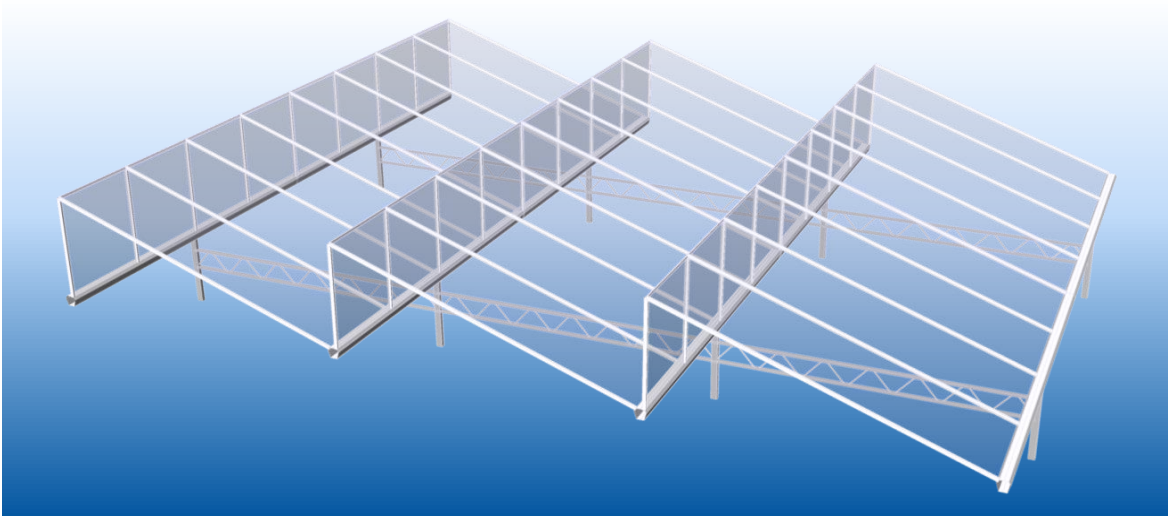

Winterlichtkas: ontwerp

Combinatie van:

- Zaagtand dek, O-W georiënteerd
- Diffuus glas met AR-coating
- Constructie spiegelen / gepoedercoat

Vragen ?

